

які дозволять Україні одержати гарантовану вигоду від інтеграції навіть при несприятливому розвитку подій.

Отже, можна припустити, що інтеграційні процеси в Україні можуть розвиватися за такими сценаріями. Перший — перемога в Україні проамериканських сил, остаточна її інтеграція в зону атлантичного впливу як антиросійського буфера і транзитного транспортувальника сировинних ресурсів. Це безсумнівно, призведе до подальшої депопуляції населення (за десять років його чисельність в Україні вже скоротилася на 3 млн. чоловік), виснаженню технологічного потенціалу, практично повного «витоку мозків», зростання впливу радикально націоналістичних і профашистських сил, що може в кінцевому рахунку сприяти встановленню маріонеткового репресивно-націоналістичного режиму.

and similar papers at core.ac.uk

provided by Institutional Repository of Vadym Hetman Kyiv

пріоритетних галузях промисловості, інтеграція наукових центрів, військово-промислових, енергетичних, металургійних і сільсько-господарських комплексів. У підсумку — входження України в Єдиний економічний простір і формування стратегічного партнерства в трикутнику Росія — Білорусія — Україна, що відповідає і національним і глобальним інтересам усіх його учасників.

При цьому, природно, ми не виключаємо варіанти інших інтеграційних рішень з іншими інтеграційними структурами світового співтовариства.

В. І. Захарченко

професор Одеського національного університету ім. І. Мечникова д-р екон. наук

О. В. Балаханова

аспірант інституту проблем ринку та економіко-екологічних досліджень НАН України

Г. С. Кіладзе

аспірант Одеського національного університету ім. І. Мечникова

ПЕРСПЕКТИВИ ФОРМУВАННЯ ЕФЕКТИВНОЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ

Перетворення в українській економіці повинні розглядатись у межах цілісного соціально-орієнтованого механізму господарю-

вання. Традиційний науковий підхід до економічних досліджень, пов'язаний з генетичним аспектом діалектичного методу пізнання та аналізом причинно — наслідкових взаємозв'язків між економічними явищами, дозволяє вивчати закономірності виникнення та зміни суспільно — економічних формацій, але він повинен бути доповнений функціональним аспектом, який пов'язаний із уже усталеним відтворенням економіки в даний історичний момент.

Інструментарій сучасного макроекономічного прогнозування не має яскраво вираженої національної специфіки, як виявляється в межах елементів моделей та програмно-цільових заходів.

Соціальна спрямованість способу виробництва якісно залежить як від технологічного стану, так і формується в залежності від процесів соціально-економічного характеру, що в сукупності визначає еволюцію технокультури.

Технокультура — це:

1) історично визначений із можливістю програмувати рівень науково — технічного розвитку суспільства й здібностей людини, виражений у типах та на основі реалізації технічних можливостей у сфері виробництва, його організації та управління;

2) рівень технічної безпеки у межах економічної безпеки території;

3) поєднання техніки з передбачуваними виробничими функціями людини, вміння створювати корисні засоби виробництва і засоби споживацького призначення;

4) технічна освіта та виховання;

5) можливість як адаптуватись в науково — технічних реаліях, що змінюються, так і розвивати передові напрямки у науці та вихованні.

Головною особливістю парадигми економічного розвитку стає системна інтеграція різних теорій, які зараз відокремлені. Метою людства є органічне поєднання природних умов середовища проживання, науково — технічного прогресу, вільної дії економічних законів та переважання моральних цінностей, тобто досягнення соціально — економічного континуума.

Монополія на єдино правильну методологію є помилковою і виконує роль гальма для нових винаходів, не сприяє вдосконаленню науки і техніки.

Рушійною силою розвитку науки і техніки виступають суспільні потреби у вигляді сукупності соціально детермінованої потреби суспільства та суспільно необхідних витрат праці на її за-

доволення. Під інтегрованою категорією соціально — економічної ефективності нововведень автори розуміють виробничі відносини щодо досягнення у кінцевому результаті оптимальної кількості матеріальних і духовних потреб, благ для задоволення комплексу суспільних та індивідуальних потреб і, як наслідок, стабілізація економіки з найменшими витратами живої й суспільної праці у процесі розробки, впровадження і технологічного функціонування нововведень з урахуванням середовища проживання.

Глобалізація господарчих зв'язків розширює можливості становлення ринкових відносин і відкриває нові горизонти для науково-технічного та економічного прогресу. Створювати нові виробництва під силу лише лідерам. Перехід до п'ятого технологічного ладу означає перехід до нового режиму економічного розвитку з його новими загрозами; можливістю невписуваності до глобальних технологічних ланцюжків; формуванням глобальних монополій, можливістю накопичення структурних диспропорцій. Тому економічна політика, спрямована на подолання технічного відставання і підвищення економічної безпеки, повинна включати:

- державне регулювання економічних процесів взагалі та інвестиційних зокрема;
- розумне поєднання форм власності (особливо в умовах розвитку ринкових відносин);
- збереження та цільове використання науково — технічного потенціалу;
- випереджувальний розвиток конкурентоздатних галузей та виробництв при відповідальному захисті внутрішнього ринку та платоспроможності попиту.

Трансформація господарчого комплексу України авторам бачиться у межах світового вектора розвитку з урахуванням впливу регіонального фактора у напрямку суспільства постіндустріального типу з сучасними характеристиками якості життя в середовищі проживання на основі сучасної технополітики при відповідній ролі державних регуляторів.

Відповідно до розробки, впровадження та функціонування нововведень у межах механізму трансформації технокультури в Україні виділяємо такі моменти:

1. Формування цілісності та масштабності науково — технічної політики не можна відкладати на постстабілізаційний період,

це призведе до втрати національного науково — технічного потенціалу і відторгнення сучасною цивілізацією.

2. Процес формування сучасної політики повинен мати еволюційний характер і починатись зі створення сучасних інститутів інноваційної діяльності.

3. Бюджетне фінансування науково — технічної діяльності повинне поєднуватись із множинністю та поліцентричністю джерел фінансування.

4. Реалізацію науково — технічної політики необхідно компенсувати збільшенням навантаження на людину і збільшенням ролі соціальних гарантій.

5. У процесі реформування слід враховувати специфічні властивості України, зокрема сировинну базу, з одного боку, з другого — відставання у галузі раціонального використання ресурсів.

6. Інтереси регіональної науково — технічної політики повинні розумно поєднуватись із національними інтересами.

Основна структура економічної парадигми при формуванні сучасної технокультури наведена у таблиці.

ОСНОВНА СТРУКТУРА ЕКОНОМІЧНОЇ ПАРАДИГМИ ПРИ ФОРМУВАННІ СУЧАСНОЇ ТЕХНОКУЛЬТУРИ

Фактори	Період	Дореформений період	Період трансформації	Перспективний стан
Рівень розвитку науки, економіки, техніки, який склався історично		Сильна структурна депресія, криза центрів урбанізації, значна частина фізично й морально застарілої технології, зниження рівня життя населення	Перехід від структурної перебудови шляхом адаптації виробництва до змішаної економіки та еволюційне входження у відкритий ринковий простір на основі відповідності до сучасного етапу НТП	Український варіант інформаційно-індустріального суспільства з багатовекторною соціально-орієнтованою економікою, що відповідає світовим стандартам
«Межі» життєдіяльності людини відносно об'єктивних умов		Наявність територій економічного лиха з перевищенням порогів економічної й технологічної безпеки	Локалізація й нейтралізація загроз економічної і технологічної безпеки	Компенсування зростаючого навантаження на людину системою соціальних гарантій та гідним рівнем якості життєвого середовища

Продовження таб.

Фактори	Період	Дореформений період	Період трансформації	Перспективний стан
Міра науково-технічної захищеності		Технічне відставання від цивілізованих країн при значній базі ВПК	Перманентне подолання технічного відставання. Перехід до діагностики загроз економічної безпеки територій різних рівнів	Система загальнодержавної і регіональної безпеки та недопущення відставання. Комплексна діагностика стану сфер життєдіяльності. Схильність до досягнень НТП та нововведень
Науково-технічний потенціал		Військово-промислова «однобокість» використання досягнень науки і техніки, зниження ефективності науково технічних розробок	Збереження передових та піонерних напрямків досліджень, встановлення кадрового потенціалу, створення сучасної бази досліджень. Розширення можливостей територіальних утворень справляти вплив та брати участь у розвитку НТП	Здатність поєднувати передові й піонерні напрямки в дослідженнях із соціально-орієнтованими, екологічно чистими та науково-місткими напрямами
Стратегія розвитку		Досягнення економічного зростання в цілому, розвиток науки і техніки ціною обмежень особистого споживання	Мінімізація платні за реформи зі скороченням часового інтервалу в досягненні результатів, спрямованих на подолання технічного відставання на основі переходу до інноваційно-ефективної економіки з формуванням внутрішньої захищеності від дестабілізуючих впливів	Інноваційно-ефективна економіка, коли науково-технічний прогрес сам є породженням визначного рівня технокультури та економічного соціуму, які забезпечують економічну безпеку

Закінчення табл.

Період Фактори	Дореформений пе- ріод	Період трансформа- ції	Перспективний стан
Механізм перетво- рення	Загальноекономі- чні механізми, які відповідають виб- раній стратегії та рівню розвитку виробничих від- носин	Підвищення кон- курентоспромож- ності економіки на основі адресно- го стимулювання розвитку терито- рій у цілому та науково — техні- чного потенціалу зокрема	Підтримання та розвиток системи стимулів та санк- цій, спрямованих на раціоналізацію темрів зростання при дотриманні стандартів ото- чуючого середо- вища
Рівень життєдіяль- ності	Зрівнювальний принцип в оплаті праці з жорсточи- ми рамками сти- мулювання	Створення прий- ятного рівня існу- вання	Відповідність рі- вня життєдіяль- ності стандартам цивілізованих країн

Використання положень системної структуризації та різних методів аналізу дозволяє сформулювати цілі, розкрити зміст та специфіку трансформації регіонального господарчого комплексу Одеської області у напрямку підвищення економічної безпеки.

1. Тотальне перевищування порогів індикаторів економічної та технічної безпеки призвело до утворення в регіоні територій економічного лиха.

2. Регіональні можливості недостатні для виходу економіки з ситуації, що склалась, необхідною є значна державна підтримка. В економічній практиці країни слід офіційно визнати кризові території з наданням їм статусу «території економічного лиха».

3. Старопромисловий регіон Одеської області страждає широким спектром «хвороб», які потребують комплексного підходу до «лікування», тобто недоцільно проводити інтенсивну «терапію» тільки в напрямку локалізації та нейтралізації окремих «осередків» (або екологія, або АПК, або конверсія військово-промислового комплексу). Вперше виникла ситуація, коли треба докладати зусиль для підтримання територіального господарчого комплексу хоча б у його теперішньому стані і недопущення малорегульованого стану жодної зі сфер життєдіяльності.

4. Подолання територіального технічного відставання повинне здійснюватись перманентно і тільки в комплексі з розвитком інших сфер життєдіяльності.

5. Для Старопромислового регіону процес виходу із кризи носить затяжний характер і кореспондується з переходом на модель територіального розвитку.

6. У період виходу з кризи підвищується роль державного регулювання на території (як на обласному, так і на місцевому рівнях), особливо в галузі адресної фінансової безповоротної допомоги та забезпеченості соціальної захищеності мешканців даної території.

В. П. Кожокару

доцент кафедри
міжнародного права і права міжнародних
економічних відносин Державного
університету Молдови, д-р юрид. наук

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЮРИДИЧНОЇ ДОПОМОГИ В АРБІТРАЖНОМУ ПРОЦЕСІ

Арбітражний і судовий процеси характеризується двома основними особливостями. Одна з них — це судове спостереження за арбітражним процесом, яке передбачає втручання судових інстанцій для контролю юрисдикції трибуналів або для забезпечення виконання арбітражних рішень. Це також включає такі судові дії, як призупинення судового процесу в зв'язку з необхідністю його рішення арбітражним шляхом, перегляд арбітражних рішень, їх прийняття і виконання.

Інша особливість — забезпечення юридичної допомоги й сприяння в арбітражному процесі, однак важливо константувати факт, що на сьогодні неможливо розрізнити відповідні якості цієї галузі.

Важливий засіб забезпечення — це прийняття попередніх заходів щодо допомоги арбітражу, які стосуються виконавчих прав, над якими судові органи мають виключне право. Якщо органи відповідають за виконання арбітражних рішень, то, відповідно, вони можуть втручатися до прийняття рішення для забезпечення безпосередньо наступного виконання рішень. Судова інстанція може зробити це встановленням заборон при підтримці предмета судової справи, при обмеженні поведінки, що порушило б арбітражну конвенцію.

Попередні заходи щодо забезпечення позову, такі як заборона або обмеження, визначені не арбітражним законом, а скоріше